

Економіка

УДК 633.854.78:631.152:004

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18462275>

Інструменти та механізми підвищення рівня ефективності функціонування сільськогосподарських підприємств на ринку соняшнику

Ніценко Віталій Сергійович

д-р екон. наук, професор, професор кафедри підприємництва та
маркетингу, Інститут економіки та менеджменту
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу,
вул. Карпатська, 15, 76019 Івано-Франківськ, Україна
e-mail: vitalii.nitsenko@nung.edu.ua
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-2185-0341>

Прийнято: 15.01.2026 | Опубліковано: 30.01.2026

Анотація. Актуальність дослідження зумовлено критичним станом соняшникового сектору України за одночасної наявності множинних викликів: катастрофічного зниження врожайності, воєнних ризиків та трансформації глобальної ринкової кон'юнктури. В умовах посилення природно-кліматичних загроз та геополітичної нестабільності саме здатність сільськогосподарських підприємств впроваджувати інноваційні технології визначає рівень конкурентоспроможності та довгострокової сталості галузі. Метою статті є обґрунтування системності інструментів підвищення ефективності функціонування соняшникових підприємств та формування стратегічних орієнтирів їхнього позиціонування на світовому ринку з урахуванням комплексного впливу технологічних, ринкових та організаційних чинників. Методологічною основою дослідження є поєднання системного та структурно-

логічного аналізу, порівняльного аналізу технологічних рішень провідних агрохолдингів і узагальнення практик цифрової трансформації агровиробництва. Інформаційну основу складають статистичні дані про виробництво та експорт соняшнику, цінові індикатори ринку, показники врожайності та якості продукції. У результаті дослідження виявлено, що проблеми ефективності формуються на виробничо-технологічному, ринково-ціновому, інфраструктурно-логістичному та управлінсько-стратегічному рівнях і не діють ізольовано, а підсилюють один одного. Обґрунтовано, що їхня інтеграція зумовлює зниження конкурентоспроможності більшості підприємств сектору. Систематизовано чотири категорії цифрових технологій: оптимізація врожайності, контроль якості, агрономічна підтримка та прогнозування ринку. Запропоновано інтегровану систему управління, що дає змогу систематизувати технологічні рішення відповідно до етапів виробничого циклу. Практичне значення роботи полягає у можливості використання отриманих результатів для розроблення управлінських рішень, стратегічних програм модернізації та інвестиційних політик, спрямованих на підтримку технологічного розвитку соняшникових підприємств, підвищення їхньої адаптивності, конкурентоспроможності й сталості в умовах цифрової трансформації та динамічних змін глобального ринку.

Ключові слова: соняшниковий сектор, ефективність агропідприємств, цифрові технології, точне землеробство, управління ризиками, світовий ринок соняшnikової олії.

Tools and mechanisms for increasing the level of efficiency of functioning of agricultural enterprises on the sunflower market

Vitalii Nitsenko

Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Entrepreneurship and Marketing, Institute of Economics and Management, Ivano-Frankivsk National Technical Oil and Gas University, 15 Karpatska St., 76019 Ivano-Frankivsk, Ukraine

e-mail: vitalii.nitsenko@nung.edu.ua

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-2185-0341>

Abstract. The relevance of the study is determined by the critical state of the sunflower sector in Ukraine, with multiple challenges: a catastrophic decline in yields, military risks, and the transformation of the global market environment. In the context of increasing natural and climatic threats and geopolitical instability, it is the ability of agricultural enterprises to implement innovative technologies that determines the level of competitiveness and long-term sustainability of the industry. The purpose of the article is to substantiate the systematic nature of tools for improving the efficiency of sunflower enterprises and forming strategic guidelines for their positioning in the global market, taking into account the complex influence of technological, market, and organizational factors. The methodological basis of the study is a combination of systematic and structural-logical analysis, comparative analysis of technological solutions of leading agricultural holdings, and generalization of digital transformation practices in agricultural production. The information base consists of statistical data on sunflower production and export, market price indicators, yield and product quality indicators. The study found that efficiency problems arise at the production and technological, market and price, infrastructure and logistics, and management and strategic levels and do not act in isolation but reinforce each other. It is substantiated that their integration leads to a decrease in the competitiveness of most enterprises in

the sector. Four categories of digital technologies are systematized: yield optimization, quality control, agronomic support, and market forecasting. An integrated management system is proposed, which allows systematizing technological solutions in accordance with the stages of the production cycle. The practical significance of the work lies in the possibility of using the results obtained to develop management decisions, strategic modernization programs, and investment policies aimed at supporting the technological development of sunflower enterprises, increasing their adaptability, competitiveness, and sustainability in the context of digital transformation and dynamic changes in the global market.

Keywords: sunflower sector, efficiency of agricultural enterprises, digital technologies, precision farming, risk management, global sunflower oil market.

Постановка проблеми. Сучасний етап функціонування аграрного сектору характеризується загостренням системних викликів, що радикально змінюють умови господарювання сільськогосподарських підприємств на ринку соняшнику. Катастрофічне зниження врожайності, кліматичні аномалії, воєнна агресія, цінова волатильність та логістичні обмеження обумовлюють критичну потребу впровадження прогресивних механізмів для забезпечення стабільної результативності діяльності виробників. Технології точного землеробства та цифрові платформи управління дедалі активніше позиціонуються як дієві засоби оптимізації виробничих рішень, спроможні забезпечити системний моніторинг агрономічних параметрів, прогнозування ринкової динаміки, раціоналізацію ресурсокористування та підвищення якості кінцевої продукції. Їхнє застосування уможливорює зниження операційних витрат, обмеження виробничих ризиків та посилення здатності господарств реагувати на трансформації зовнішнього середовища, що безпосередньо визначає їхню конкурентну позицію. Попри зростаючу увагу до інноваційних агротехнологій, у наукових працях недостатньо висвітлено комплексне оцінювання результативності їхнього використання в системах управління соняшниковими підприємствами. Зокрема, залишаються

дискусійними питання обґрунтування доцільності капіталовкладень у цифрові рішення, квантифікації їхнього впливу на врожайність, рентабельність та стійкість бізнесу, а також формування критеріїв ефективності в коротко- та довгостроковому горизонтах планування. У зв'язку з цим дослідження інструментів та механізмів підвищення ефективності функціонування сільськогосподарських підприємств на ринку соняшнику набуває особливої актуальності. Отримані результати можуть слугувати науковою основою для формування сучасних управлінських моделей, орієнтованих на зміцнення конкурентних позицій підприємств та максимальну реалізацію їхнього економічного потенціалу в умовах цифрової трансформації агровиробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика підвищення ефективності управління сільськогосподарськими підприємствами в умовах динамічних ринкових трансформацій посідає вагоме місце в наукових дослідженнях провідних українських учених, а тенденції вдосконалення організаційно-економічних механізмів становлять окремий напрям актуальних наукових досягнень.

Зокрема, Гапон В. та Крамар І. обґрунтували актуальність проблеми підвищення ефективності управління конкурентним потенціалом сільськогосподарських підприємств в нестабільних умовах функціонування. Науковці удосконалили організаційно-економічний механізм управління, що враховує ефективність використання ресурсного потенціалу та адаптивність до зовнішніх змін, виокремивши шість етапів управління з підкресленням важливості системного моніторингу та зворотного зв'язку [1].

У контексті галузевої специфіки Гаража О. розробила теоретичні та методологічні положення щодо підвищення ефективності зерновиробництва сільськогосподарських підприємств України. Авторка обґрунтувала важливість розвитку виробництва зернових та зернобобових культур, проаналізувавши динаміку структури посівних площ, урожайності та обсягів виробництва за період 1990-2020 років [2]. Жибак М. та Федуняк І. визначили, що ефективність

діяльності підприємств залежить від великої кількості внутрішніх та зовнішніх факторів, обґрунтувавши напрями та шляхи підвищення економічної ефективності виробництва продукції рослинництва на регіональному рівні [3].

Інноваційний аспект управління розкрито у праці Дячкова Д.В., Простака О.С. та Тенянка А.О., де охарактеризовано залежність сталого розвитку підприємств від результативності розробки та поширення нововведень. Авторами розроблено схему організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку агропродовольчої сфери та запропоновано стратегічні напрями підвищення ефективності управління інноваціями [4].

Фінансові аспекти управління капіталом проаналізовано у дослідженні Кузьменка М., Петрухи Н. та Штохмана Ю. Вчені обґрунтували необхідність використання інноваційних фінансових інструментів, таких як цифрові технології, агробонди та венчурні інвестиції, для забезпечення стійкості та конкурентоспроможності аграрного сектора, приділивши особливу увагу фінансовій оптимізації та управлінню ризиками [5]. Гаврик О. визначила організаційно-економічні засади функціонування системи внутрішнього контролю, обґрунтувавши необхідність розвитку змісту та форми контролю на базі аудиту [6].

Комплексну оцінку ефективності використання ресурсного потенціалу здійснили Алексєєва О., Шпикуляк О. та Шеленко Д. Науковцями проаналізовано складові ресурсного потенціалу з характеризованням динаміки його господарського позиціонування, визначено роль сільського господарства в структурі національної економіки та обґрунтовано загальноекономічні позиції концептуалізації засад ефективної реалізації ресурсного потенціалу [7].

Гаврилюк О. М. обґрунтувала дієві інструменти підвищення ефективності виробництва та експорту аграрної продукції, визначивши, що інструментарій має бути зорієнтований на стимулювання збільшення виробництва, підвищення рентабельності та якісних характеристик продукції, а також на покращення просторово-структурних характеристик експорту [8].

Галузеву специфіку ринку соняшнику в умовах воєнних викликів досліджено у праці Даценка І. В. Науковець проаналізував трансформації виробничих, переробних та експортних ланок функціонування ринку, запропонувавши створення міжвідомчої агенції для управління експортними потоками та обґрунтувавши необхідність розвитку механізмів пільгового кредитування і страхування ризиків [9]. Рунчева Н. В. та Бритвенко А. С. здійснили оцінку порівняльної ефективності виробництва та переробки соняшнику в агрохолдингах, обґрунтувавши напрями регулювання їх діяльності на засадах державно-приватного партнерства [10].

Впровадження інноваційних технологій, за Ніценко В.С., у розвиток виробничих потужностей оліє-жирових підприємств, стимулює зростання інвестицій у розширення площ вирощування соняшнику сільськогосподарськими підприємствами, що забезпечує стабільний рівень доходів та ринки збуту [11-13].

Незважаючи на значний доробок вітчизняних науковців у сфері підвищення ефективності управління сільськогосподарськими підприємствами, потребують подальшого дослідження питання інтеграції сучасних технологічних рішень у систему організаційно-економічного механізму управління з урахуванням специфіки галузевого функціонування в умовах цифрової трансформації економіки.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на зростання наукового інтересу до технологічної модернізації аграрного виробництва, питання системної оцінки ефективності цифрових інструментів у соняшниковому секторі дотепер залишається недостатньо опрацьованим. Більшість досліджень зосереджується на технічних характеристиках систем точного землеробства, тоді як аспекти вимірювання реальної економічної віддачі від їхнього впровадження у виробничі процеси розглядаються епізодично. Невирішеною залишається проблема розроблення узгодженого методичного апарату для оцінювання результативності цифрових

технологій з урахуванням масштабу господарювання підприємств, особливостей агрономічних практик та рівня розвитку технологічної інфраструктури. Недостатньо вивченими є також підходи до ідентифікації побічних економічних наслідків та загроз, пов'язаних з організаційними трансформаціями, адаптацією персоналу до інноваційних рішень та забезпеченням стійкості виробничих систем за умов кліматичної нестабільності. Отже, невирішена частина загальної проблеми полягає у відсутності комплексної та практично адаптованої методології визначення ефективності застосування інструментів цифровізації в управлінні сільськогосподарськими підприємствами на ринку соняшнику, що зумовлює необхідність поглиблених наукових розвідок у цьому напрямі.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає в обґрунтуванні системи інструментів та механізмів підвищення ефективності функціонування сільськогосподарських підприємств на ринку соняшнику та розробленні підходів до оцінювання їхнього впливу на оптимізацію виробничих процесів, управління ризиками та фінансово-економічні результати діяльності господарств в умовах поєднання кліматичних викликів, воєнної агресії та трансформації глобальної ринкової кон'юнктури.

Матеріали і методи дослідження. У дослідженні використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, що забезпечують всебічне вивчення ефективності впровадження цифрових технологій у системи управління сільськогосподарськими підприємствами на ринку соняшнику. Методологічну основу роботи становить системний підхід, відповідно до якого технології точного землеробства розглядаються як функціональні елементи інтегрованої виробничо-управлінської інфраструктури господарства, що впливають на результативність агрономічних рішень, операційну ефективність та фінансові показники діяльності. Інформаційну базу дослідження сформовано на основі наукових публікацій вітчизняних і зарубіжних авторів з проблематики цифровізації аграрного виробництва, управління сільськогосподарськими підприємствами та оцінювання ефективності технологічних інновацій;

аналітичних матеріалів міжнародних організацій та дослідницьких установ; а також статистичних даних про виробництво та експорт соняшнику, цінкових індикаторів ринку і практичних матеріалів підприємств, що застосовують інструменти цифрової трансформації у виробничій діяльності. Для теоретичного узагальнення підходів до оцінювання економічної ефективності використання цифрових технологій застосовано методи аналізу та синтезу, індукції та дедукції. Порівняльний аналіз використано з метою зіставлення результативності традиційних виробничих систем та систем, доповнених технологіями точного землеробства і предиктивної аналітики. Структурно-логічний аналіз дозволив визначити ключові напрями впливу цифрових інструментів на агрономічні процеси та економічні результати соняшникових підприємств. Логіко-аналітичні методи використано для формування узагальнених висновків щодо ефективності та перспектив використання інноваційних технологій в управлінні аграрними підприємствами в умовах цифрової трансформації економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Україна є світовим лідером на ринку соняшнику, історично виробляючи приблизно 25-30% світового обсягу соняшнику та зберігаючи свою позицію одного з провідних виробників та експортерів у світі. У 2024/25 маркетинговому році виробництво соняшникового насіння в Україні оцінюється в 12,5-13,5 млн тонн, що є значним зниженням на 13-19% порівняно з попереднім роком через складні умови вирощування. Соняшниковий сектор країни є основою українських сільськогосподарських підприємств, забезпечуючи важливі джерела доходу як за рахунок експорту насіння, так і виробництва соняшникової олії з доданою вартістю, причому експорт олії досяг 1,37 млн тонн у період з вересня по грудень 2025 року. Ця стратегічна важливість виходить за межі внутрішньої економіки, оскільки рівні виробництва в Україні значно впливають на динаміку світового ринку соняшнику та структуру цін [14].

Аналіз поточних ринкових показників на 2024 рік свідчить про складну цінову ситуацію, при якій ціни на насіння соняшнику протягом року зазнавали

значних коливань. Ціни досягли рекордного рівня 27 000-30 000 грн за тонну на тлі низьких запасів і високого попиту на олію, після чого впали до 4-місячного мінімуму 25 000-28 300 грн за тонну через атаки на порти та військові ризики, а потім відновилися до 28 800-30 500 грн за тонну. Ще більш тривожним є різке падіння врожайності до середнього показника 2,10 тонн з гектара в 2024 році з 2,38 тонн з гектара в 2023 році, що значно нижче цільового діапазону 2,61-3,22 тонн з гектара. Це зниження врожайності в поєднанні зі скороченням площ під посівами призвело до прогнозу загального обсягу виробництва на рівні 12,8 млн тонн, що є найнижчим показником з 2013 року [15].

Український сектор вирощування соняшнику стикається з низкою взаємопов'язаних викликів, які загрожують як поточній продуктивності, так і довгостроковій стійкості. Основними проблемами стали сильна посуха та несприятливі погодні умови, зокрема критично низький рівень вологості ґрунту (менше 160 мм) та екстремальна спека в південних і східних регіонах. Тривала війна посилила ці природні виклики, підвищивши вартість страхування морських перевезень Чорним морем на 1,5-2,5 % та обмеживши експортні можливості. Погіршення якості через надмірну вологість у деяких регіонах створило проблеми з переробкою, а затримки, спричинені погодою, та невизначеність, пов'язана з війною, продовжують створювати нестабільність на ринку.

У контексті зазначених викликів технології точного землеробства стали важливим інструментом для українських виробників соняшнику. Системи змінної норми внесення дозволяють фермерам точно регулювати розміщення насіння, розподіл добрив і зрошення на основі карт мінливості ґрунту, що дозволяє максимально ефективно використовувати ресурси. Машини з GPS-навігацією та автоматизовані системи посадки забезпечують рівномірний розподіл насіння та контроль глибини, що є критично важливим для досягнення оптимальної врожайності. Моніторинг за допомогою дронів та супутникові знімки забезпечують постійну оцінку стану посівів, що дозволяє на ранній стадії

виявляти фактори стресу, такі як дефіцит поживних речовин, зараження шкідниками або порушення балансу вологи.

Паралельно з технологіями оптимізації врожайності системи контролю якості є важливою складовою сучасного вирощування соняшнику. Сучасні датчики вологості та аналізатори якості зерна дозволяють в режимі реального часу контролювати вміст вологи в насінні під час збору врожаю та зберігання, запобігаючи погіршенню якості. Автоматизовані системи управління зберіганням з функціями клімат-контролю підтримують оптимальну температуру та вологість у зернових силосах. Ці технології є особливо важливими для підтримки стандартів вмісту олії на рівні 50%, необхідних для преміальної ціни, оскільки погіршення якості може призвести до значних цінових штрафів в умовах сучасного ринку [6].

Досвід великих українських сільськогосподарських підприємств демонструє практичну цінність комплексного впровадження цифрових рішень. Kernel Holding та Astarta впровадили комплексні системи агрономічної підтримки, які використовують інтегровані платформи управління фермами, що поєднують дані аналізу ґрунту, прогнози погоди та моделювання врожаю для оптимізації рішень щодо посіву на тисячах гектарів. Обидві компанії використовують платформи для аналізу даних, які агрегують інформацію з декількох ферм для визначення найкращих практик та оптимізації розподілу ресурсів, створюючи конкурентні переваги завдяки економії масштабу та технологічній досконалості.

Систематизація застосування цифрових технологій у агровиробництві представлена в таблиці 1, де узагальнено основні категорії технологій, їх практичне застосування, ключові переваги та виклики впровадження.

Таблиця 1. Цифрові технології в агровиробництві: застосування, переваги та виклики впровадження

Категорія технологій	Застосування	Ключові переваги	Виклики впровадження
Оптимізація врожайності	Диференційований висів та внесення добрив	Досягнення цільової врожайності 2,61–3,22 т/га	Високі початкові інвестиційні витрати
Контроль якості	Датчики вологості та аналізатори зерна	Запобігання погіршенню якості насіння	Потреба у спеціалізованих технічних знаннях
Агрономічна підтримка	Інтегровані платформи управління господарством	Прийняття рішень на основі даних	Складність інтеграції систем
Прогнозування ринку	Алгоритми прогнозування цін	Оптимізація часу продажу продукції	Точність і надійність даних

Джерело: складено на основі [16].

Інструменти прогнозування ринку та предиктивна аналітика дозволяють українським виробникам соняшнику орієнтуватися в нестабільній ціновій ситуації. Сучасні алгоритми аналізують численні потоки даних, включаючи погодні умови, динаміку світового попиту та пропозиції, геополітичні фактори та логістичні обмеження, щоб сформулювати прогнози цін. Моделі машинного навчання враховують історичні дані про ціни, звіти про стан врожаю та інформацію про експортні потоки для прогнозування ринкових змін, а платформи управління ризиками дозволяють застосовувати стратегії хеджування для захисту від цінової нестабільності.

Проте незважаючи на потенційні переваги технологій точного землеробства, українські сільськогосподарські підприємства стикаються із значними перешкодами у впровадженні. Високі капітальні витрати на сучасне обладнання та програмне забезпечення створюють фінансові обмеження, особливо для невеликих господарств. Обмежені технічні знання та недостатня інфраструктура інтернету в сільській місцевості створюють додаткові виклики, оскільки багато інструментів точного землеробства вимагають надійного підключення до мережі. Тривала війна ще більше ускладнила впровадження

технологій, порушивши ланцюги постачання обладнання та створивши невизначеність щодо довгострокової віддачі інвестицій.

Ефективне подолання цих бар'єрів вимагає поетапного підходу. Сільськогосподарські підприємства повинні надавати пріоритет технологіям з найвищою окупністю інвестицій, таким як базові системи GPS-навігації та обладнання для аналізу ґрунту. Партнерство з постачальниками технологій та угоди про оренду обладнання можуть зменшити початкові капітальні витрати, а програми державної підтримки можуть забезпечити фінансування та технічну допомогу. Навчальні програми та мережі обміну знаннями між виробниками можуть прискорити розвиток технічної експертизи, а угоди про спільні закупівлі можуть створити економію масштабу для впровадження технологій у всьому секторі.

Розвиток внутрішніх виробничих потужностей створює передумови для стратегічного позиціонування українських підприємств на світовому ринку соняшникової олії. Попит на соняшникову олію, за прогнозами, перевищить 20 млн тонн у сезоні 2025/26, а ринкова вартість досягне 26,24-30,81 млрд доларів США у 2026 році, зростаючи із середньорічним темпом 4,02-6,25% у період 2031-2034 років. Розширення світового ринку соняшникової олії, зумовлене зростанням потреб у переробці харчових продуктів в ЄС, Азії та Африці, створює значні можливості для українських підприємств. Однак обсяги експорту України різко скоротилися, а експорт соняшникової олії впав до 275 000 тонн у грудні 2025 року з 378 000 тонн у грудні 2024 року, що вимагає стратегічного перепозиціонування [17].

Реалізація ринкових можливостей неможлива без надійних механізмів управління ризиками. Українські підприємства повинні впроваджувати диверсифіковані системи виробництва, підтримуючи місцеві банки насіння для збереження біорізноманіття та забезпечення доступу до насіння. Цифрові рішення для ринкових зав'язків стають критично важливими для забезпечення фермерів ресурсами та покупцями в умовах фрагментованої інфраструктури,

тоді як підприємства повинні розвивати стійкі ланцюги постачання, здатні адаптуватися до логістичних перебоїв.

Українські підприємства повинні використовувати переваги внутрішнього ринку переробки, що виникли внаслідок скорочення експорту насіння (у вересні-грудні 2025 року було експортовано лише 12000 метричних тонн насіння), інвестуючи в модернізацію переробних потужностей та розробку продуктів з доданою вартістю. Стратегічне позиціонування повинно акцентувати увагу на диференціації якості та надійних відносинах з міжнародними покупцями, які цінують українську соняшникову олію, незважаючи на логістичні виклики [18].

Пріоритетні заходи для українських соняшникових підприємств включають: інвестиції в кліматично стійкі технології виробництва та посухостійкі сорти, розробку інтегрованих систем управління ризиками, що поєднують страхування виробництва та фінансове хеджування, зміцнення внутрішніх переробних потужностей для отримання додаткової вартості, налагодження стратегічних партнерських відносин з міжнародними покупцями та логістичними операторами. Підприємствам слід надавати пріоритет оперативній гнучкості, системам забезпечення якості та ініціативам з цифрової трансформації, які дають змогу швидко адаптуватися до мінливих ринкових умов [19-22].

Висновки. Проведене дослідження засвідчує позитивний вплив цифровізації на ефективність функціонування сільськогосподарських підприємств на ринку соняшнику. Технології точного землеробства забезпечують обґрунтованість агрономічних рішень, скорочення витрат, раціоналізацію ресурсів та посилення конкурентоспроможності. Систематизація чотирьох категорій цифрових технологій – оптимізації врожайності, контролю якості, агрономічної підтримки та прогнозування ринку – створює методичну основу для визначення інвестиційної доцільності модернізації виробничих систем. Рівень економічної результативності використання цифрових інструментів залежить від масштабу господарювання, якості технологічної

інфраструктури та наявності агрономічних і цифрових компетенцій персоналу. Впровадження технологій точного землеробства потребує системного підходу: фінансових інвестицій, організаційних трансформацій, адаптації виробничих процесів та розвитку людського капіталу. Цифрові технології слід розглядати як стратегічний чинник підвищення ефективності управління аграрними підприємствами у довгостроковій перспективі. Подальші наукові дослідження мають бути спрямовані на розроблення методичних підходів до оцінювання економічної ефективності цифрових рішень з урахуванням специфіки соняшникового виробництва, масштабів підприємств та ризиків, зумовлених кліматичними аномаліями і геополітичною нестабільністю.

Список використаних джерел

1. Гапон В., Крамар І. Організаційно-економічний механізм підвищення ефективності управління конкурентним потенціалом сільськогосподарських підприємств. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 4 (55). С. 243–251. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-55-33>
2. Гаража О. Розвиток та напрями підвищення ефективності зерновиробництва сільськогосподарських підприємств України. *Економіка та суспільство*. 2021. № 27. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-44>
3. Жибак М. М., Федуняк І. О. Основні напрями підвищення ефективності функціонування аграрних формувань з виробництва продукції рослинництва. *Ефективна економіка*. 2019. № 5. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.5.6>
4. Дячков Д.В., Простак О.С., Тенянюк А.О. Напрями підвищення ефективності управління інноваціями у сільськогосподарських підприємствах. *Економічний форум*. 2019. Т. 1, № 4. С. 122–129. DOI: <https://doi.org/10.36910/6765-2308-8559-2019-4-19>
5. Кузьменко М., Петруха Н., Штохман Ю. Впровадження інноваційних фінансових рішень для підвищення ефективності управління

капіталом у сільськогосподарських підприємствах в Україні. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 8(36). DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-8\(36\)-373-393](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-8(36)-373-393)

6. Гаврик О. Ю. Організаційно-економічні засади функціонування системи внутрішнього контролю в сільськогосподарських підприємствах. *Agrosvit*. 2023. № 20. С. 59–65. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2023.20.59>

7. Алексеева О., Шпикуляк О., Шеленко Д. Ефективність реалізації ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств у сучасних умовах господарювання. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. № 11(25). DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-11\(25\)-320-331](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-11(25)-320-331)

8. Гаврилюк О. М. Інструменти ефективізації виробництва та експорту аграрної продукції. *Підприємництво і торгівля*. 2024. № 42. С. 12–18. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1256-2024-42-02>

9. Даценко І. В. Ринок соняшнику України в умовах воєнних викликів: удосконалення організаційно-економічного механізму. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. № 18. С. 173–178. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.18.173>

10. Рунчева Н. В., Бритвенко А. С. Кореляційний аналіз концентрації й ефективності виробництва й переробки соняшнику в агрохолдингах України та оцінка їх впливу на розвиток спеціалізованих аграрних ринків. *Ефективна економіка*. 2019. № 5. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.5.2>

11. Ніценко В.С. Сировинне забезпечення виробництва олії рослинної в умовах вертикальної інтеграції. *Наукові праці Національного університету харчових технологій*. 2014. Том 20. № 3. С. 91-98.

12. Nitsenko V.S. Innovative development of the oil and fat industry in the context of the functioning of agricultural holdings: the case of Ukraine. *Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва, Серія „Економічні науки”*. 2020. № 2. С. 360-364. DOI: <https://doi.org/10.31359/2312-3427-2020-2-371>.

13. Nitsenko V.S., Hanzhurenko I.V., Ingram K.L. The potential for development of oil and fat industry enterprises. *Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва, Серія „Економічні науки”*. 2020. № 3. С. 226-238. <https://doi.org/10.31359/2312-3427-2020-3-226>.
14. USDA. Crop Explorer - World Agricultural Production (WAP) Briefs - Ukraine, Moldova and Belarus. International Production Assessment Division. 2025. URL: https://ipad.fas.usda.gov/cropeexplorer/pecad_stories.aspx?regionid=umb&ftype=prodbriefs
15. GrainTrade UA. Ціни на соняшник в Україні наприкінці сезону 2024/25 б'ють рекорди. URL: <https://graintrade.com.ua/novosti/tcini-na-sonyashnik-v-ukraini-naprikintci-sezonu-202425-byut-rekordi.html>
16. Prihodko D., Sikachyna O., Pedersen E., Sylvester G., Rybchynshyi R. *Digital technologies in the grain sector of Ukraine*. FAO Investment Centre Country Highlights, No. 18. Rome: FAO, 2022. 118 p. DOI: <https://doi.org/10.4060/cc1600en>
17. Mordor Intelligence. Sunflower Market Size, Forecast Report, Trends Report 2026–2031. 2025. URL: <https://www.mordorintelligence.com/industry-reports/global-sunflower-market>
18. AgroReview. Logistical challenges reduce grain and sunflower oil exports from Ukraine. 2025. URL: <https://agroreview.com/en/newsen/crops/logistical-challenges-reduce-grain-and/>
19. GrainTrade UA. Ціни на соняшник в Україні знову зростають слідом за цінами на олію, але їх буде обмежувати збільшення поставок з Аргентини. 2026. URL: <https://graintrade.com.ua/novosti/tcini-na-sonyashnik-v-ukraini-znovu-zrostayut-slidom-za-tcinami-na-oliyu-ale-ih-bude-obmez.html>
20. Chukurna O.P., Nitsenko V.S., Hanzhurenko I.V., Honcharuk N.R. Directions of Innovative Development of Transport Logistics in Ukraine. *Economic Innovations*. 2019. Vol. 21, Is. 1(70). Pp. 170-181. DOI: [https://doi.org/10.31520/ei.2019.21.1\(70\).170-181](https://doi.org/10.31520/ei.2019.21.1(70).170-181)

21. Ніценко В. С., Самойлик Ю. В., Гринько О. В. Теоретичні підходи до розвитку логістичних систем в умовах нестабільності економічного середовища. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Том 9. No 3. С. 24-29. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-4-3>
22. Nitsenko V., Mykhailenko V., Riepina I., Tepliuk M., Hanzhurenko I. Entropy management of logistics processes in Ukraine's agribusiness: the role of stevedoring companies under sustainable development conditions. *Financial and Credit Systems: Prospects for Development*. 2024. Vol. 4(15). Pp. 168-180. <https://doi.org/10.26565/2786-4995-2024-4-13>